

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД

проспект Перемоги, 41, м. Київ, 01601, код ЄДРПОУ 42836259

27 січня 2021 року

м. Київ

РІШЕННЯ № 2

зборів суддів Вищого антикорупційного суду

**Про схвалення заяви зборів суддів
Вищого антикорупційного суду щодо
забезпечення гарантій незалежності
Вищого антикорупційного суду**

На підставі статей 126, 129 Конституції України, статті 2 Закону України від 07 червня 2018 року № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд» (зі змінами), статей 6, 48, 126 Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» (зі змінами), збори суддів Вищого антикорупційного суду,

ВИРІШИЛИ:

1. Схвалити Заяву зборів суддів Вищого антикорупційного суду щодо забезпечення гарантій незалежності Вищого антикорупційного суду (додається).

2. Доручити керівнику апарату Вищого антикорупційного суду довести викладену в Заяві позицію до Ради суддів України, З'їзду суддів України, Президента України, міжнародних організацій, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції.

Текст Заяви опублікувати у засобах масової інформації та на Веб-сайті суду.

Головуючий на зборах

Є.В. Крук

Секретар зборів

С.М. Мойсак

Заява зборів суддів Вищого антикорупційного суду щодо забезпечення гарантій незалежності Вищого антикорупційного суду

Незалежність судді гарантується Конституцією і законами України. Вплив на суддю у будь-який спосіб забороняється (ст. 126 Конституції України).

Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу (ч. 1 ст. 6 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Органи державної влади та їх посадові особи повинні утримуватися від дій, що можуть підірвати незалежність судової влади (ч. 4 ст. 6 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Однією з гарантій забезпечення незалежності суддів є суддівське самоврядування. Діяльність органів суддівського самоврядування має утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їхню діяльність (ч. 2 ст. 126 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Збори суддів Вищого антикорупційного суду (далі - Збори суддів), як складова системи органів суддівського самоврядування, реалізуючи повноваження із забезпечення незалежності суду, вважають за необхідне висловити свою позицію щодо діяльності Вищої ради правосуддя, яка може становити загрозу незалежності Вищого антикорупційного суду (далі - ВАКС).

Відповідно до законодавства Вища рада правосуддя (далі - ВРП) наділена правовим статусом конституційного органу державної влади та суддівського врядування, діяльність якого має спрямовуватись на забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів.

Однак Збори суддів змушені констатувати, що практична діяльність ВРП під час здійснення дисциплінарних проваджень щодо суддів ВАКС в окремих випадках не відповідає вказаним завданням та може нести в собі ризик підриву незалежності суду.

Не піддаючи сумніву повноваження ВРП по розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів, Збори суддів звертають увагу на ряд рішень цього органу, які вказують на спроби притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності за правову позицію, висловлену в судових рішеннях, ухвалених у справах, які викликають значний суспільний інтерес (рішення Другої Дисциплінарної палати ВРП від 16 листопада 2020 року №3109/2дп/15-20, яким притягнуто суддю Михайленко В.В. до дисциплінарної відповідальності з накладенням дисциплінарного стягнення у виді попередження; рішення Третьої Дисциплінарної палати ВРП від 13 січня 2021 року № 21/3дп/15-21, яким притягнуто суддю Хамзіна Т.Р. до дисциплінарної відповідальності з накладенням дисциплінарного стягнення у виді попередження; ухвала Першої Дисциплінарної палати ВРП від 9 грудня 2020 року № 3427/1дп/15-20 про відкриття дисциплінарної справи стосовно судді Біцюка А.В.).

Оцінка ВРП дій та рішень суддів у вказаних випадках ґрунтується на певних правових позиціях членів ВРП при застосуванні норм процесуального законодавства, які не узгоджуються з судовою практикою.

Внаслідок зазначеного відбувається перегляд судових рішень поза межами апеляційного та касаційного оскарження з подальшим притягненням суддів до дисциплінарної відповідальності за ухвалені ними рішення і з посиланням на ніби неналежне ставлення суддів до своїх службових обов'язків.

У свою чергу вказане нівелює значення встановлених законодавством судових процедур (зокрема процедури оскарження судових рішень), створює серйозні перешкоди для швидкого, повного та неупередженого розслідування кримінальних проваджень правоохоронними органами і здійснення судом судового розгляду.

У аспекті зазначеного, Збори суддів звертають увагу на рішення Конституційного Суду України (далі – КСУ) від 11 березня 2020 року у справі № 1-304/2019 (7155/19), за змістом якого КСУ виходив із того, що питання дисциплінарного провадження та притягнення судді до дисциплінарної відповідальності мають узгоджуватися з конституційним принципом незалежності суддів, а дисциплінарне провадження не повинно передбачати жодних оцінок судових рішень, оскільки такі рішення підлягають апеляційному перегляду, а також повинні існувати фільтри для розгляду безпідставних по суті скарг (п. 7.1).

У Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухваленій 17 листопада 2010 року, зазначено, що тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для відповідальності судді, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості (пункти 66, 68).

Схожа за змістом позиція висловлена також Венеційською комісією «За демократію через право» у Висновку від 16-17 березня 2007 року № CDL-AD(2007)003 щодо законопроекту про судоустрій та статус суддів в Україні. У ньому було наголошено, що неправильне тлумачення закону суддею має вирішуватися шляхом апеляції, а не шляхом дисциплінарної процедури (пункт 40).

На положення відповідних висновків та рекомендацій неодноразово посилався Верховний Суд, ухвалюючи рішення про скасування рішень ВРП щодо притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності (постанова Великої Палати Верховного суду від 19 листопада 2020 року № 11-1239сап19).

Окремо викликають занепокоєння Зборів суддів факти, викладені суддями ВАКС у повідомленні про втручання у їхню діяльність, що стосується дій члена ВРП, вчинених під час перевірки дисциплінарної скарги № 1644/0/2-20 від 29 жовтня 2020 року, які полягали у неправомірному витребуванні копій матеріалів судової справи, розгляд якої суддями не закінчено, з метою оцінки вчинених суддями процесуальних дій та ухвалених рішень (з текстом повідомлення можна ознайомитись за посиланням: <https://hcac.court.gov.ua/hcac/prescentr/news/1031185/>).

Збори суддів звертають увагу, що згідно з рішенням КСУ від 11 березня 2011 року у справі № 1-4/2011 «витребування дисциплінарним органом будь-

яких матеріалів судової справи (оригіналів чи копій) має наслідком оцінку вчинених суддею процесуальних дій. Така оцінка до винесення ним остаточного рішення у справі є втручанням у здійснення правосуддя, що суперечить ч. 1, 2 ст. 126, ч. 1 ст. 129 Конституції України».

Схожа позиція також була відображена у п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» № 8 від 13 червня 2007 року, згідно з якою порушенням принципів самостійності судів та незалежності суддів слід визнавати, зокрема, витребування чи вилучення судових справ, розгляд яких не завершено, а також отримання матеріалів судових справ (копій документів, які містяться у справі, виписок з неї тощо) з порушенням встановленого законом порядку.

Слід зазначити, що витребування копій матеріалів судової справи, розгляд якої не завершено, відбувалось на фоні організації ВРП фахової зустрічі 30 листопада 2020 року за участі адвокатів, які є захисниками обвинувачених у справах, що перебувають на розгляді ВАКС та підписантами дисциплінарних скарг, які перебувають на розгляді ВРП (з відеозаписом заходу можна ознайомитись за посиланням: <https://bit.ly/3lwFm8F>).

Вказаний захід, з огляду на певні висловлювання його учасників, завдавав шкоди авторитету правосуддя, формував суспільну думку щодо негативних наслідків створення та діяльності ВАКС, а також щодо неправомірності дій окремих суддів ВАКС відносно сторони захисту, зокрема, під час розгляду конкретних справ.

На цьому заході, який проводився без запрошення суддів ВАКС, зі сторони учасників заходу лунали критичні висловлювання щодо процедури добору суддів ВАКС за участі міжнародних експертів, щодо порядку розгляду справ суддями ВАКС, щодо низької кваліфікації суддів ВАКС. У цих виступах застосовувались такі висловлювання щодо ВАКС - «суд натовпу» (адвокат Бойко П.А.), «величезна ганьба» (адвокат Вилков С.В.).

На таку критику діяльності ВАКС та суддів цього суду присутній на заході заступник Голови ВРП, як представник органу, на який покладено функцію забезпечення авторитету правосуддя, жодним чином не відреагував, натомість продовжив свою участь у зазначеному заході.

Разом із тим, відповідно до ч. 4 ст. 6 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» члени ВРП у своїй діяльності та поза її межами повинні дотримуватися встановлених для судді етичних стандартів.

Згідно зі ст. 17 Кодексу суддівської етики суддя має право брати участь у публічних заходах, якщо вони не завдають шкоди авторитету суду і не можуть вплинути на здійснення правосуддя, проте повинен уникати взаємовідносин, які можуть вплинути на незалежність та неупередженість судді.

За вказаних обставин, Збори суддів закликають ВРП як орган суддівського врядування утриматися від дій, що можуть підривати незалежність ВАКС, завдавати шкоди авторитету правосуддя.

Також, Збори суддів закликають органи суддівського самоврядування та Президента України, як гаранта дотримання Конституції України, у межах своїх повноважень вжити заходів з метою забезпечення конституційних гарантій незалежності ВАКС як складової судової влади України. Адже невжиття або

несвоєчасне вжиття відповідних заходів може призвести до невідворотних наслідків, які унеможливляють ефективну роботу суду.